

En färd genom Färila

Göran Wallin berättade 1980 följande för sin hustru Svea om hur det såg ut i centrala Färila, när han var liten och bodde i det hus, som nu är bokföringsbyrå, dessförinnan bokhandel, pensionat, bar mm.

Göran f. 1912 och Svea f. 1906 var väl bekanta med färilabygden bl. a genom sina yrken.

Göran hade bensinmack och Svea var distriktsköterska.

Vi har, med kursiv stil, lagt till några uppgifter så att man idag lättare kan orientera sig. För övrigt är det Svea och Görans egen text. Först följer vi vägen från Görans hem genom byn mot Korskrogen, sedan vänder vi mot Mon och kyrkan.

På Färila hembygdsföreningens digitala bildarkiv www.sockenbilder.se kan du hitta många bilder som kompletterar denna berättelse som t.ex. bild på Görans barndomshem.

Görans pappa, handlanden L.M. Wallin, köpte detta hus 1905 av handlanden C.J. Eriksson, en norrköpingsbo, som fått öknamnet "Äppelgucko", eftersom han tog hem äpplen från Norrköping för försäljning.

1914 byggde Görans far om huset med kontor och provrum åt sydväst. Han hade då speceri- och diverseaffär och dessutom hade han blivit filialföreståndare för Hudiksvalls Ensk. Banks avdelning i Färila. Denna bank gick sedermera upp i Sundsvallsbanken och hade då kontor i Bolagsgården, grannhuset. I affären hade han två biträden anställda. Den siste var Ernst Karlsson från Hamra, som tillsammans med Göran skötte affären.

Utom affären i Storbyn hade han filial i Stocksbo, övertagen efter farfar, som bodde vid ån i ett hus som nu är rivet, men platsen nämns än idag av de gamla för "Wallins". Där var, förutom affär, bondgård med djur, två hästar, fem kor, gris och höna, som sköttes av en anställd, Mina Jönsson, och av en husbonddräng, Jonas Persson, som också körde "fora" och varor från Ljusdal.

I hemmet i Storbyn skötte Görans mor med jungfru rusthållet - många kunder skulle ha kaffe och mat om vägen var lång.

Utom de 51 kyrkstallar som fanns hade Mickelssons, Wallmans och hotellet stallar, där långväga kunder och förbönder satte in sina hästar, när de for till byn för att proviantera. Skogarna var fulla av skogsarbetare, som behövde amerikanskt fläsk, bröd, hela jutesäckar med falukorv, toppsocker, vadmalsbyxor, pjäxor mm. Då körde Jonas Persson ut varorna till Skrälldalen, Slottköln, Gårdsjö, Nilsvallen m fl. kojor. Till Nilsvallen var Göran med som forkörare en gång och utrustade sig som de andra karlarna med att sno en pipa i affären och ett paket tobak, som hette Unoit. Han provade – mådde illa, men han fick i stället sitt livs första kolbulle tillagad av Sigvard Svensson från Yg, en 15-årig skogsarbetare.

Utom Storbyaffären, Stocksboaffären, jordbruket, föreståndarsysslan för banken, platsombud i Länets Brandstodsbolag var Görans far kyrkvärd, nämndeman, landstingsman och hade flera kommunala uppdrag.

Jonas Wallberg var arrendator i Bolagsgården (*på andra sidan Vikstensvägen*) och bodde med sin familj i den röda längans västra gavelsida. I stora byggnaden bodde till 1917 inspektör Oscar Jödahl.

Bolagsgården hette förr "Gammel-Jons". I en drängkammare mitt emot Wallbergs bostad bodde en gammal dräng, som kallades "Skäggen". Han hette Andersson, var värmlänning och mycket bibelsprängd men svor som en borstbindare. Han hade många katter och var ett stort original. Han blev blind på gamla dar.

I lagårdsbyggnaden bodde Alma Eriksson med sina barn, Manne och Brita Levin, i ett enda rum. Tant Alma skötte lagården. Hon var gladlynt och skämtsamt trots svåra förhållanden, kunde många gamla visor och sånger och berättade historier.

I Kronbacka bodde länsman August Brolin, fru Gerda och barnen Anna, Lisa och Sigrid. Före dem bodde en gästgivare Dahl där, som utom egna barn hade flera fosterbarn. Tidigare hade Carl Petter Ström och andra militärer bott där. Namnet Kronbacka kom av att Kronan var ägare. och då var det en bondgård med hästar och kor, urgamla uthus och lagårdsbyggnader. Dessa revs sedan Albert Viksten genom giftermål med Lisa Brolin blivit bofast där 1922. Länsman Brolin byggde om huvudbyggnaden till sitt nuvarande utseende.

Efter Vikstens död 1969 köptes gården av kyrkoherde Wixner, som fortsatte att sköta den pietetsfullt. Den sidobyggnad, som tidigare hade varit tvättstuga och garage har byggts om till bostad åt sonen Sven. De andra barnen är Hans, konstprofessor, samt Karin och Märta, gifta och bosatta i Amerika. Efter Alberts död for Lisa till Amerika och dog hos Karin 1970. Hennes urna är nedsatt på Järvsö kyrkogård, där hennes föräldrar vilar. Alberts aska är efter hans önskan utströdd vid Ängratörn.

Snett emot Görans hem (*på andra sidan väg 83*) bodde Hoflunds. Deras hus byggdes 1927. Där hade Olof Hoflund sadelmakeri. Till honom sprang pojkarna med sina trasiga fotbollar och skridskoremmar. Hans son, P.A. Hoflund, Pelle Hoflund, arbetade också som sadelmakare. Tidigare hade de sin verkstad i en stuga, Berggrens, i slätten nedanför Görans hem efter att familjen Berggren flyttat till Ljusdal. P.A. Hoflund blev senare kommunalnämndens ordförande, duktig och omtyckt för sina insatser i kommunen. Han dog 1941.

Läkarbostaden byggdes omkring 1932 och banken omkring 1930-31. Mitt emot banken låg en bondgård, som hette Grevåker. Där var en hel klunga hus. Av dem återstår nu färghandeln och Snickar-Sigrids hus. Där fanns stall och lagård för gårdens egna djur men dessutom farstall, där förbönder och bolagsfolk kunde sätta in sina hästar. Där fanns lador, härbren, drängkammare, uthus, vedbodar mm. Dessutom affär i färghandelshuset. På övre våningen låg minutaffären, kallad "Kontanten", och på nedre planet mera "Grosshandel", kallad "Krediten". Den sköttes och styrdes av farbror Olle Wallman död 1924. Där köpte skogsbönder mot revers, som gjorde Wallman till ägare av stora arealer uppåt skogarna.

I drängkammaren fick förbönder och andra övernatta, Där fanns plats för 6-7 personer. I köket stod alltid kaffepannan på spisen för var och en som ville ha en tår.

Snett emot - i nuvarande Färebys - bodde Olle Wallmans bror Anders, som också hade affär. Han dog 1916. Sedan revs hans affärslägenhet och Oscar Pettersson-Färebys, som gift sig med Olle Wallmans dotter Sigrid, flyttade in i bostaden. Deras son Thure är den som byggt upp blomsterhandelsrörelsen.

Bredvid Färebys bodde tant och farbror Grund i ett vackert hus med mycket snickarglädje - nuvarande Dehlins affär. Grund var skogvaktare och fru Kerstin hade en liten sybehörsaffär i huset med tyger, spetsar, tråd m.m. Farbror Grund var slagfärdig men tystlåten. Det berättas, att då han var uppåt skogarna och bodde i en förläggning skulle karlarna där skicka brev med forkörarna till sina hemmavarande fruar. De uppmanade honom att också skriva. Det blev: Jag mår bra, hur mår du. Hälsa katta.

Högaktningsfull
Olle Grund

På vänster sida låg Pampgården, då som nu, men då var det en levande bondgård.

Där bodde änkan Karin Larsson, död 1921 och hennes dotter Anna, gift med Stener (föräldrar till Waldemar Stener) och dottern Frida, gift med C. C. Johansson samt sonen Manne, som for till Amerika och Lars, död 1916. Vid delning byggde Stener sitt hus med lagård, det hus vid sidan om bostaden, som nu är hyreshus med flera lägenheter.

I Steners bodde Waldemar med familj (nedre lägenheten) efter moders död. På övre våningen fick telefonstationen lokaler efter flyttning från Lillbyn. Telefonstationen förestods av Mina Wallström, därefter av dottern Elsa.

Waldemar Stener slog bygden med häpnad genom lyckade skogsaffärer och ett aldrig sinande innehav av pengar till sportbilar och privata flygplan, med vilka han gjorde hisnande flygturer över bygden. Så småningom byggde Waldemar Ljusdals flottaste hus och familjen flyttade dit. Han dog 1979 efter ett fall i en trappa.

Från Pampgården ner mot landsvägen ledde en allé av björkar och vid vägen fanns en bred, vacker grind med stora grindstolpar.

Fortsätter vi vägen fram kommer vi till missionshuset, rivet 1991, som av kyrkoherde Axel Brundin kallades "Lillyryssjan". Huset byggdes 1902. Görans morfar fick bygget på anbud på 800 kronor.

Nästa gård på vänster hand är Kårgården. Lillbyn nr 1, en stor bondgård, som ägdes av Per Persson, född 1871 och död 1915. Efter hans död skötte gården av änkan Margit med barnens hjälp. Nu är sonsonen Sven Erik ägare.

Mitt emot Kårgården ligger Färila Järnhandel (Jarboa), nu som förr i ett gammalt rödmålat hus. Verner Wallström berättar, att han omkring 1914 kom som 14-åring till järnhandlare Isidor Blomkvist, som övertagit affären efter brodern August Blomkvist och Per Larsson-Widen. Då fanns även en järnhandel i nuvarande Evas Present. (Lillboden). Den ägdes av Per Eriksson i Snasen, men den lades ner när Blomkvist övertog den. (*Jarboa?*)

Blomkvists affär hade byggts som föreningsbod och under huset finns en fin stenkällare. Mitt emot järnhandeln byggde Isidor Blomkvist en villa 1935-36 och bodde där med sin familj. Fru Alma Blomkvist var skånska och kom till Färila som frälsningsofficer.

Nästa hus på vänster sida var Mälarprovinsernas bank, senare Handelsbanken, därefter kommunalkontor och nu bibliotek och socialbyrå för trakten.

På höger sida av vägen ligger Sannkvists (Järmens) hus med två sidobyggnader, den ena poststation i flera år, numera bostad.

Sedan kommer apotekshuset. Det var förr en bondgård, som ägdes av familjen Nordin. Margtha Nordin, kallad Nordinskan, var en affärsbegåvning, som redan som konfirmand gjorde sina första affärer, bl.a. hästköp.

Mitt emot apotekshuset ligger nuvarande Evas Present. (*Eva Eriksson f. Skyttner hade presentaffär där.*) I huset hade det varit affär många år. Först järnhandel, sedan Konsum, Bröderna Anderssons specerihandel, Enerblads diversehandel m.fl. Ägaren av huset, Martin Engström, hade lastbil och mjölktransporter, taxi med sjukbår men även caférérelse. Utanför huset, i korsningen Lillby- och Stocksbovägen, var en samlingsplats kallad Byxtorget, där ledighetskommittén samlades. I källarvåningen fanns Charkuteriaffär, där bröderna Edvin och Olle Björk, senare Almén-Delin och Pelle Larsson hade affär.

Nästa hus var Snickar-Perssons (nu Sven Perssons). Han tillverkade möbler och likkistor m.m. samt köpte och sålde viltskinn. Verkstad och affär hade han i huset nedanför (Högbergs möbler). Bostad och café låg i det övre huset.

Nästa hus i Lillbybacken var Kullas café. Innehavaren kom från Dalarna, därav namnet. Huset låg så lågt, att pojkarna tog sats och åkte kana in i huset, när de skulle köpa för fem öre kola.

Nästa hus, Karin Kvists, var en liten affär för tyg och garner, numera om- och tillbyggt till trevåningshus.

I huset nedanför var telefonstationen inrymd i övervåningen efter att tidigare ha varit i huset mitt emot, Dahls Herrekipering. (Alméns) I nedre våningen låg Maria Erikssons Färghandel. Så är vi nere vid Gästis, Lillbyn nr 5, som var bondgård från början. Den första ägaren till Gästis var Jonas Hogdin (1791 - 1845), som var bonde och postförare. Han kom

från Hogdal. Jonas Hogdins sonson Jonas Jonsson- Bylander var hästhandlare och bonde. Dennes son Erhard Bylander (1877 - 1951) drev från 1914 gästgiverirörelse med sin sammanboende, tant Anna, som gästgiverska. Hon dog 1983 vid 97 års ålder. Sedan deras son Jonas sålde Gästis har innehavarna växlat.

Mitt emot Gästis ligger Grava, som sågs vara en gammal kolerakyrkogård. I Grava hölls under två perioder ting. Grava var i senare tid bondgård tills Marma bolag inköpte gården som bostad och kontor till förvaltaren, Edlund.

Nedanför Grava fanns ett ganska stort hus, som mer och mer förföll tills det revs 1939. Paul Nyberg och en Lindgren hade slakteri och korvfabrik där på 1920-talet. Köttkvarnen drogs med hästvandring. Sedan kom en skraddarmästare C.J. Mellqvist, som hade sin rörelse där. Därefter blev det hyreslägenheter där tills huset mer och mer lutade mot sitt fall. I folkmun fick huset heta "Hukeröv".

Nästa hus, Lindbergs, där kopparslagare Per Wallin i Ljusdal hade sitt hem och efter dem familjen Strandberg med många barn. En son, Nils, hade bok- och pappershandel i det hus, som efter många ombyggnader blivit Dahls herrekipering. Där var också Färilas första telefonstation inrymd med bostad för föreståndarinnan Mina Wallström.

Uppe i backen ovanför byggdes Församlingshuset av EFS medlemmar omkring 1910-12 under ledning av klockare Lindström. Huset kallades av kyrkoherde Brundin för "Storryssjan". Under finsk-ryska kriget var där en av förläggningarna för de finska flyktingar från staden Kemi, som fick sin tillflykt i Färila 1944. I Frälsningsarméns hus (*nedanför EFS*) var det sjukförläggning. I allt förlades omkring 400 finnar i olika lokaler i Färila, Korskrogen, Hovra, Föne m fl. byar. I en björkhage mellan Samlingshuset och Ljusnan ligger Hansbacken, en gång samlingsplats och utflyktsmål för bygden. På storstenen på Hansbacken har otaliga ungar klättrat och lekt. Denna Hansbacke kan ha varit både kultplats och tingsplats i forna tider. Sägner finns att det varit kyrkplats. 1917, då Mors dag firades första gången, var Hansbacken festplats.

Nu fortsätter vi (*från Görans barndomshem mot Mon*) åt andra hållet till Bolagsgården. I det stora, vackra huset med sin snickarglädje bodde först inspektor Sjöblom, efter honom inspektor Lindblom, därefter inspektor Jödal med familj. Efter Jödal kom skogvaktare August Andersson med familj samt skogvaktare Erik Lind med familj. Han dog 1953. Anita lever.

Bolagsgården var ursprungligen bondgård, som inköptes av Hudiksvalls Trävarubolag, sedermera Iggesunds Bruk. Gården kallades i gamla tider för Gammel-Jons.

Mangårdsbyggnaden var troligtvis byggd på 1870-talet. Hjalmar och Erik Wallberg köpte senare hela hemmanet. Deras far var arrendator i många år. Wallbergska familjen bodde i den röda längan till höger om huvudbyggnaden. På deras gårdsplan fanns lagårdsbyggnad för 6-7 kor och 4-5 hästar och ett rum för stökpigan.

I slutningen mot älven fanns en stor lada där det tröskades, förvarades halm m.m. Under ladan fanns slipsten, iskällare m.m.

Där Emil Eriksson har sin villa nu fanns en stuga, Olle Berggrens, med ett stort kök, en liten kammare och en stor "sal". Berggren dog 1910. Huset revs omkring 1926. Till Berggrens hörde lagård och stallbyggnad och en stor lada med hästvandring inunder. Ett tröskverk gjort i trä fanns också där.

Nedanför Wallbergs vid älven fanns en smedja, som skogvaktare Erik Lind skänkte till Albert Viksten och som sattes upp vid Ängratörn.

Nästa gård var Mångs-Pers, Storbyn nr 8. Det stora huset var gästgivaregård, bondgård och tingsställe. Det flankerades på höger sida av en röd timmerbyggnad, som innehöll rum för nämndemän, som kom till tinget från Kårböle, Los, Hamra m fl. avlägsna orter. De hade sina kantiner i ett rum som kallades Kantinkammaren. I senare tid hade Gurli Lofström-Grundin textil och garnaffär i rummet mot vägen. Den vackra längan revs 1964.

På motsvarande sida till vänster om storbyggnaden var stallsbyggnaden, en röd länga som inrymde vedbod, tvätt- och bryggstuga, stallsport och stall. Vid dess norra gavel stod spögubben. Göran minns en trekantig sten mot vilken en spöställning varit upprest. På loftet bodde drängarna sommartid. Bakom, ungefär där Dahlia nu är beläget, var lagården med farstall för resandes hästar. Där var inga båsar utan bommar för hästarna. I ladugården stod korna närmast vägen. Från gödselstacken rann färgade rännilar ut på vägen och ner genom gatan mot Berggrens. Bakom mangårdsbyggnaden stod två härbren och en kornlada. Nästa gård, yttre Ol-Ors, Mickelssons, Storbyn nr 7 med likadan mangårdsbyggnad som Mångs-Pers - troligen byggd i nuvarande skick på 1860-talet och likaså med två flygelbyggnader. Vid sidan om högra flygeln fanns en vacker, välskött trädgård. I den högra flygeln hade Mickel Mickelsson affär. Till vänster i ett magasin och vid gaveln mot vägen fanns ett tillbygge som kallades Saltboa. Lagården låg bakom och nedanför. I äldre tider stod ännu en byggnad inkilad mellan Ol-Ors och Mångs-Pers. Det kallades Anders-Halvers och flyttades till Hyttebo nr 3 (Torkel Svenssons). Rullbo (*Björks*) är nästa gård, troligen byggd på 1870-talet. Dessförinnan låg där många mindre byggnader, som kallades Kammargårdarna. En byggnad kallades Frökenkammaren. Från 1827 finns ett brandsynsprotokoll för dessa gårdar. De byggdes med stall för hästarna och på övre våningen fanns rum för kvinnorna under väntan på männen, som efter högmässan höll sockenstämma. Hovras kammargård såldes till Isak Igglund i Gråa 1876 för 600 kronor. Han ämnade driva handel där i kompanjonskap med en Rylander, som tidigare förestått hovraborternas föreningshandel. Den första ägaren till nuvarande Rullbo var Forsmark, som hade öltapp där. Efter honom köpte Erik Johansson-Björk Rullbo. Han började med slakterirörelse, som sonen Olle Björk övertog 1926. Efter vägen mot hundkanalen byggde Anders Nilsson, kommunalnämndens ordförande, sitt hus 1922. Nästa hus, Dickssons, kallades förr Holmbergs. Det hade tidigare stått i Föne, timrades ner och flottades på Ljusnan till färjestället vid Kronstrand. Hundkanalen är den lilla väg, som går från dåvarande skolgården över stora landsvägen ner mot vägen till gamla älvbron. Den bekostades av hundskattemedel. Efter den vägen mot bron, som var den dåvarande genomfartsvägen mot Föne, Walla m fl. byar, låg Dickssons Erik Wallins hus och därefter Perssons och Svenssons affär, som Wallin också byggt. I det lilla huset hade Wallin café, som kallades Slinkin. Därefter kom P.G. Nilssons bilverkstad, byggd 1922, som i en vinkelbyggnad hade tre lägenheter med garage inunder. Där var också brandstation och vid sidan om verkstaden byggde Pege ett torn för torkning av brandslangar. Ovanpå taket satt ett signalhorn, som kallade brandmännen till utryckning. På höger sida om Hundkanalen ligger Folkets Hus, som är byggt under 1800-talets sista år och invigt i början av 1900. Efter vägen upp därifrån på vänster hand låg i det hus, som nu ägs av bröderna Ohlsson, Erik Wennbergs bageri, som senare blev bryggeri. Ovanför låg hotellet. Därefter Skräddar Wallins-Nybergs hus före Rosbo med bostad, verkstad och uthus. Nästa hus på vänster sida är Wallbergs, som förr hette Krings, en gång ett vackert hus med snickarglädje, nu förfallet, på höger sida uppfarten till vårdhemmet, byggt 1927. Uppfarten gick mellan Sockenmagasinet på vänster sida och Fattigmagasinet på höger sida. Sockenmagasinet står nu på Hembygdsgården. Efter Långåkrarna på vänster hand Kassberg-Anderssons röda hus vid vägen mot Elftorp närmare älven. Ändå närmare älven låg Stranna, Storbyn nr 3. Nästa hus, Krings, var barnmorskebostad åt Emma Kring och hennes man Harald. Huset därefter var Erik Erikssons (Nilssons). Det byggdes på 1920-talet.

Därefter kom gamla Klockargården, som under Görans tid varit bostad åt olika familjer. Nuvarande Sixten Jonssons hus byggdes åt Ekströms-Pelle och uthyrdes åt bl.a. åkaren Alfred Mårtensson.

Nästa hus, Haglunds, är ursprungligen Zeipels hus, som aldrig byggdes helt färdigt. Det blev så småningom Haglunds affär.

Hansegården, där familjen Ivarsson nu bor, byggdes 1920 -30-talet av Per Hansas dotter Hilma på Antonsberg, som varit ett rikt och fint hem. Per Hansa hade, skogsaffärer och var ...

Nu vänder vi vid avtagsvägen mot Borghem och har då på motsatt sida av vägen Hammarlunds med en liten gammal stuga på gården som i mycket liknar en knektstuga.

Sedan kommer Karl Steners hus och Erik Steners hus, kallat Björklunds på senare tid.

Det låg alldeles invid landsvägen och revs för 5-6 år sedan.

Därefter kommer Bernhard Erikssons lilla röda hus och Hedins med affär och cykelverkstad.

Före Hedins hade Olle och Per Hoflund sadelmakeri där, numera är det plåtslageri.

Uppe i backen ligger Bergströms, där den legendariske Pelle B med sin hustru, född af Ugglas, hade en stuga i primitivt skick med jordgolv.

Komministergården byggdes 1927. Dess första boendefamilj var komminister Anders Larsson.

Efter honom kom familjen Erik Haglund, Torgny Franck m fl.

Ovanför Bergströms ligger nu som förr Mickelssons, Mångs-Annernas, samt Nyhems, en avsöndring från huvudgården. Därefter kommer Nyhems och strax intill ett knektställe, som kallades för Lisas, moderniserat och bebott av Hälsingdahls.

Ett litet ställe, numera sommarstuga, är Byes, där Byes-Kristina och Byes-Gustav bodde på 1930 -40-talen. Samma plats benämns som på andra ställen Byjjes?

Bakom vårdhemmet ligger Tallbacka, komministerbostad, senare sjukstuga för TBC-patienter, därefter bostad och annex för vårdhemspatienter, som kunde bo utanför hemmet.

Ett rött hus invid vårdhemmet, Maria Jernbergs, har stått öde och tomt i ett 30-tal år.

I backen mitt emot Simmes låg skomakare Petterssons hus. Simmes är en mycket gammal gård med en fin brokvist på en gammal huslänga.

Sedan kommer Ekströms (*Ekeströms*) stora huvudbyggnad med ett litet hus vid sidan om, byggt för stökpigan.

Mitt emot församlingshuset Klockaregården ligger Anders-Lars och Ol-Mångs stora byggnader.

Klockaregården byggdes 1827. Efter att ha varit skola i många år stod huset tomt förutom tillfälliga hyresgäster i den gamla klockarlägenheten på övre planet. Det förföll mer och mer efter att i några år varit hyllfabrik. Det kallades t.o.m. skandalhus av en tidningsreporter. Efter total restaurering under Albin Röjds ledning togs huset i bruk igen 1976. Nu fyller Klockaregården en stor uppgift i församlingsarbetet och är en prydnad för bygden.

Den stora röda timmerbyggnaden på skolgården kallades Kommunalrummet, därför att det delvis användes som sammanträdeslokal. Det byggdes 1842 och var bygdens första skolhus.

I senare tid var det skolsal för småklasserna. Det tillbygge som skämmer exteriören tillkom på 1930 -40-talet som "finka", då den gamla primitiva finkan, som fanns måste kasseras. Den låg mitt emot den nuvarande långa raden av kyrkstallar i slänten på motsatta sidan, där den "nya" landsvägen går fram.

Ute på tåkten söder om kyrkan ligger Prostgården, från början byggd i samma stil som Kommunalrummet men sedermera moderniserad med inbyggd glasveranda m.m.

Ett hus har vi glömt, det är det som ligger i skogsbacken upp mot Vårdhemmet.

Från början en liten stuga med två rum och kök. Det byggdes av Anders-Lars Mickels syster Karin, som hade flickorna Alma och Sigrid, båda gifta Wennberg. Karin gifte senare om sig med kyrkovaktmästare Johan Johansson.

I Ros Margits stuga nedanför Ekströms bodde "Halt-Pelle" med familj. En liten stuga med två rum och kök och ett vindsrum, som var hans skomakarverkstad.

Nu har vi bara kyrkan kvar av vår rundvandring. Den behöver inte beskrivas, den är bygdens hjärta och väl dokumenterad.

Dödgravare Löfkvists lilla stuga bredvid Wennbergs var rester av den bostad, som underlöjtnant Grundin bodde i, ursprungligen hans lagårdsbyggnad.

När Lars Sandström flyttade in i Löfkvists berättade sonen Tedde, att "båsslaga" stod kvar första tiden de bodde där. Efter dem bodde kyrkovaktmästare Anders Löfkvist och hans Maria med dottrarna Anna och Karin och sonen Harald där. Huset revs i samband med vägomläggningen 1959. Det var lågt i tak och litet men otroligt prydligt och fint inomhus. Sedan kom Wennbergs, byns stolthet, som byggdes 1912 och revs i julveckan 1977 i all hast och tysthet, trots att huset var klassat som kulturhus för att ge plats åt Icas affärslada. 1948 byggde Waldemar Stener bensinstation mitt emot pensionatet.

Sista huset på vår vandring är Hoflunds, som byggdes 1927 av P.A. och Olle Hoflund.

Karl Stener och Fridolf Sandström grävde grunden för hand.

Ivar Björk, Olle Björks yngste bror, gick i urmakerilära hos Velande, som höll till i Björks fastighet.

Efter honom fortsatte Ivar Björk med urmakeriet och byggde en sexsidig kiosk, där han hade sin verkstad och affär åtminstone under åren omkring 1925. Han var lungsjuk och dog 1937.

Kiosken flyttades och hamnade så småningom hos Rulle Wennberg nedanför Mångs-Pers.

Kiosken användes som lusthus.

I Ljusdals-Posten av den 4/12 1991 läser vi, att J. Th. Janssons fastighet kommer att rivas för att ge plats åt Ica Delins. Då märkte vi, att vi hoppat över denna fastighet vid rundvandringen.

Huset byggdes av Johan och Emma Skoglund, som gift sig 1927 och troligen byggdes det 1928-30.

Ännu ett hus har vi hoppat över. Det är nuvarande Hommel-Pelles hus bredvid färghandeln. Det byggdes under 1930-talet av en slaktare och charkuterist, Karlsson, bror till fru Öhrner i Ygsbo.

Första delen av 1940-talet hade Erik Persson från Järvsö skoaffär där. Den drevs av

Knapp under senare år. Ivar Hammarlund köpte huset och bodde i övervåningen.